

Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de leden van de vaste commissie Economische Zaken en Klimaat
Postbus 20018
2500 EA 'S-GRAVENHAGE

DATUM 09-03-2023
ONDERWERP Commissiedebat Elektriciteitsnet, Energie-infrastructuur en RES

Geachte leden van de vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat,

Op 9 maart a.s. staat het commissiedebat Elektriciteitsnet, Energie-infrastructuur en RES op de Kameragenda. In de aanloop naar dit debat wil Energy Storage NL (ESNL) u graag attent maken op het belang van energieopslag in het energiesysteem. Hiervoor hebben wij ook eerder het Nationaal Actieplan Energieopslag 2023¹ onlangs overhandigd aan uw Commissie. ESNL is de brancheorganisatie voor de Nederlandse energieopslagsector. Wij vertegenwoordigen meer dan 125 leden, waaronder technologiebedrijven, netbeheerders, kennisinstellingen en investeerders.

1. Belang energieopslag voor elektriciteitsnet en lange termijn leveringszekerheid

Vanwege de snelgroeiende problemen op het elektriciteitsnet is dit hét moment om in te zetten op energieopslag en -conversie. Op korte termijn heeft dit grote potentie om nieuwe aansluitingen mogelijk te maken en het economisch klimaat in Nederland te verbeteren. Ook wordt de energietransitie versneld door inzet van opslag. Veel EU-landen implementeren dan nu ook energieopslag. Om een kennisachterstand te voorkomen, kan Nederland niet achterblijven.

De afgelopen tijd is er veel aandacht geweest voor de rol van opslag in het energiesysteem. Zo benoemt het Landelijk Actieprogramma Netcongestie energieopslag als oplossing om flexibel aanbod van duurzame energie te verzekeren en zo netcongestie snel te bestrijden.² Op de langere termijn is opslag onmisbaar om het energiesysteem stabiel en betrouwbaar te houden, zo bleek uit de Monitor Leveringszekerheid 2022 van TenneT.³ Dit rapport voorspelt dat de leveringszekerheid in Nederland vanaf 2030 niet kan worden gegarandeerd door de toenemende elektrificatie en weersafhankelijke productie. Om dit te bestrijden moeten diverse maatregelen worden getroffen, waaronder het realiseren van 10 GW opslagvermogen in 2030. Op dit moment is slechts 150 MW gerealiseerd, zo'n 1,5% van het gevraagde vermogen. Ook het 'Expertteam energiesysteem 2050'⁴ benadrukt in haar tussenresultaten dat energieopslag en -conversie zo snel mogelijk moet worden uitgebreid.

2. Nationaal Actieplan Energieopslag: overheidsregie is nodig voor versnelling energieopslag

De opschaling van energieopslag wordt belemmerd door o.a. hinderlijke wet- en regelgeving, gebrek aan financiering en ongelijke tarifiering. Deze knelpunten worden door ESNL geagendeerd in het Nationaal Actieplan Energieopslag.⁵ Hieronder volgen enkele van de belangrijkste barrières op de terreinen elektriciteitsopslag, moleculenopslag en warmteopslag.

¹ https://www.energystoragenl.nl/wp-content/uploads/2023/01/DEF-ESNL-Nationaal-Actieplan-Energieopslag-2023-8p_Web.pdf

² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/12/21/landelijk-actieprogramma-netcongestie>

³ <https://www.tennet.eu/nl/over-tennet/publicaties/rapport-monitoring-leveringszekerheid>

⁴ <https://www.etes2050.nl/publicaties/documenten/handlerdownloadfiles.ashx?idnv=2342388>

⁵ https://www.energystoragenl.nl/wp-content/uploads/2023/01/DEF-ESNL-Nationaal-Actieplan-Energieopslag-2023-8p_Web.pdf

A) Elektriciteitsopslag stimuleren met betere data

Voor batterijen zijn de transporttarieven de belangrijkste belemmering voor een rendabele businesscase. Daarnaast kan openbare en actuele data over netcongestie meer inzicht geven voor het opstellen van de businesscase. Dit is echter onvoldoende inzichtelijk, waardoor niet duidelijk is waar en hoe batterijen het net kunnen ontlasten. Dit komt doordat netcongestie wordt bepaald aan de hand van de piekbelasting die een zonne- of windpark in potentie haalt, in plaats van de werkelijke belasting op dat moment. Die piek wordt maar zelden bereikt. Een openbaar toegankelijk systeem waarin werkelijke belasting real-time op onderstations nauwkeurig wordt gemonitord, zoals in het Verenigd Koninkrijk⁶ al bestaat, stimuleert businesscases voor opslag.

B) Moleculenopslag voor duurzame strategische reserves

Groene moleculen zoals waterstof en ammoniak zijn nodig om duurzame energie voor langere tijd te kunnen opslaan. Daarmee heeft moleculenopslag een fundamentele rol in het op peil houden van strategische reserves, duurzaam regelbaar vermogen en seizoensopslag. De overheid kan nu al – als ‘first mover’ – beginnen met het stimuleren van de markt voor moleculenopslag via de ombouw van de bestaande strategische olie- en gasvoorraden. Door actief in te zetten op de ontwikkeling van grootschalige en langdurige moleculenopslag wordt daarnaast de markt voor eindgebruikers gestimuleerd, evenals projecten als de waterstofbackbone of duurzame infrastructuur in de havens.

C) Thermische opslag: kansen voor de warmtetransitie door een garantiefonds

Bijna de helft van de totale Nederlandse energievraag bestaat uit warmte. In de gebouwde omgeving om onze huizen te verwarmen en in de industrie om met hoge temperaturen te blijven produceren. Dit moet toekomstig gebeuren zonder het gebruik van fossiele brandstoffen. Thermische opslag is essentieel om de warmtevraag te verduurzamen en (rest)warmteaanbod effectief te gebruiken. De ontwikkeling van projecten wordt echter verhinderd door de benodigde investeringen, die vaak al snel enkele miljoenen bedragen. Daarbij zorgen de geldende cofinancieringseisen (gunstigste geval 30% financiering vanuit niet-overheden) voor onzekerheden bij private investeerders. Een garantiefonds vanuit de overheid voor de ontwikkelingsfase van warmteopslag neemt deze deels weg en vergroot daarmee de kansen voor de duurzame warmtetransitie.

3. Afrondend

De markt voor opslag is volop in beweging, maar momenteel blijft Nederland nog ver achter bij de gevraagde vermogens vanuit netbeheerders en bij de gerealiseerde vermogens in omliggende landen.⁷ Een proactieve en coördinerende rol van de Rijksoverheid is noodzakelijk. De toegezegde Routekaart Energieopslag moet worden vertaald in concrete acties voor het realiseren van projecten. Daarmee komen oplossingen in zicht om een duurzame, betrouwbare en betaalbare energievoorziening veilig te stellen.

Wij hopen dat u bovenstaande suggesties en de actiepunten uit het Nationaal Actieplan Energieopslag wil inbrengen tijdens het debat. Mocht u vragen hebben dan kunt u contact opnemen met Jeroen Neefs, branchemanager Energy Storage NL, via jeroen.neefs@fme.nl / 06-53158493.

⁶ https://www.spenergynetworks.co.uk/pages/sp_distribution_heat_maps.aspx

⁷ <https://ease-storage.eu/publication/emmes-6-0-june-2022/>